

NEDERLANDS PROEFSTATION VOOR STROVERWERKING
TE GRONINGEN

MEDEDELINGEN VAN DEN DIRECTEUR OP DE 15e ALGEMENE BE-
STUURSVERGADERING VAN HET NEDERLANDS PROEFSTATION VOOR
STROVERWERKING GEHOUDEN OP MAANDAG 25 MAART 1946
TEN PROVINCIEHUIZE.

door

Ir. E.L. Ritman.

MEDEDEELINGEN VAN DEN DIRECTEUR OP DE 15e ALGEMEENE BESTUURSVERGADERING VAN HET
NEDERLANDSCH PROEFSTATION VOOR STROOVERWERKING GEHOUDEN OP MAANDAG 25 MAART 1946
TEN PROVINCIEHUIZE.

Mijnheer de Voorzitter, Mijne Heeren,

Het heeft mij aan werklust nooit ontbroken, ook nu niet nu het werken mij vrijwel onmogelijk is geworden. De omstandigheden waarin het Proefstation verkeert lijken n.l. weinig in overeenstemming met de belangen welke met industrieele strooverwerking geënd zijn. In dat opzicht komt wel sterk tot uiting dat wij het boerenbelang dienen, een belang dat -naar ik meen- in ons land te weinig als meer dan een groepsbelang alléén wordt gevoeld.

Laat ik U de geschiedenis van het Proefstation in korte woorden schetsen, beginnende in Januari 1944 toen de vorige Bestuursvergadering werd gehouden. Toen wist ik reeds dat ons werk op emballagegebied ten zeerste bemoeilijkt zou worden doordat den heer Bührmann was verzocht om de voorbereidingen voor de oprichting van een emballagelaboratorium op zich te nemen, den heer Bührmann, die mij eens onder ons gezegd en gezwe-gen in een vertrouwelijk gesprek had meegedeeld dat strookarton zijn rol als emballage-materiaal zoo goed als uitgespeeld had.

De heer Bührmann was voorzitter van een sub-commissie voortgekomen uit de emballage studiecmissie van het N.I.V.E. Voorzitter van die studiecmissie was iemand van de Unilever, een naam met een klank in het huidige Nederland en in Engeland een concurrent van onze stroocartonindustrie.

Dat laboratorium, dat een prachtige vervulling had kunnen zijn van de opdracht door U op instigatie van den heer Okkinga aan mij gegeven op de 10e Bestuursvergadering, is onze neus voorbijgegaan. Ik kan slechts zeggen dat ik er hard voor gevochten heb. Het is nu een T.N.O.-instituut; het is neutraal van opzet en zóó neutraal zelfs dat iemand van W.A. Scholten's Carton- en papierfabrieken als vertegenwoordiger der cartonindustrie aan de voorbereidingen deelnam.

Een ander object was de drumvormmachine. Die is op de Halm gearriveerd. Reeds twee fabrikanten van drums zijn bij mij geweest om te zien wat dit toestel -en daarmee de toepassing van strookarton in de plaats van blik en triplex- zou kunnen beteekenen. Ik heb een M.T.S.-er met een helper aan de gang gezet om die machine in "running condition" te brengen; zij was n.l. onvolledig afgeleverd. Wij zijn daar nu druk mee aan de gang. Ook andere vragen over emballage met stroocarton loopen bij mij binnen. Nogmaals: doodzonde dat wij geen emballagelaboratorium annex hebben; de outillage was destijds voor ons te kostbaar.

Een emballageprobleem van grooter formaat is de pakpapierbereiding. Wij zijn daar op het laboratorium steeds mee bezig in dien zin, dat wij, nadat de algemeene principes zijn komen vast te staan, de factoren bestudeeren welke de kwaliteit van het papier tot haar optimum kunnen opvoeren. Wij vonden reeds een zeer interessante curve van papiersterkte in afhankelijkheid van de ontsluitingscondities waarbij een zeer scherpe topvorming de betreffende optimale condities al heel duidelijk fixeert.

Een apparaat is in constructie waarmede wij de optimale specifieke maaldruk zullen kunnen bestudeeren. Dit is noodzakelijk om een fabriek van advies te kunnen dienen, die een Haug kollermolen heeft besteld. De verhoudingen in deze machine worden n.l. groter deels door de genoemde grootheid bepaald. Als universeel maalapparaat dat steeds aangepast kan worden aan de aard der te onderzoeken vezelstof heeft dit toestel vermoedelijk veel ruimer beteekenis dan voor ons directe doel alleen.

Van groote beteekenis is m.i. ons werk met de krantenpapierfabricage uit stroo. In de afgelopen twee jaar zijn wij in zooverre verder gekomen, dat wij ten overstaan van technici van het groote Nederlandsche krantenpapierconcern van Gelder Zonen een vergelijkende proef hebben genomen.

Het punt waar het om draaide n.l. of ons □ meter gewicht wel laag genoeg kon worden is m.i. gewonnen. Allerm minst zou ik echter willen praetendeeren dat wij reeds een goed krantenpapier hebben gemaakt. Daar zijn we nog slechts op het laboratorium in geslaagd voor zoover dat op het laboratorium mogelijk is.

Ons werk met krantenpapier ligt dus nu geheel in het samitechnische gebied en uit dien hoofde is ons dat vrijwel onmogelijk geweest. Wij hebben geen vervoersmiddelen om naar ons gebouwtje in Hoogkerk te komen, de werkkleeding was onvoldoende en onze reserves, welke ik gekweekt had in het slappe jaar 1944 verdwenen in ons armoedige jaar 1945 als sneeuw voor de zon. Het verzoek van den heer Louwes om alle bezwaren laten wijken en deze studie met alle macht door te zetten is dan ook voor mij een obsessie geworden. Eerst had ik nog bij tijd en wijlen de beschikking over een auto tje van het Nationaal Steun Fonds. Maar die prachtige instelling die in bezettingstijd zulk enorm moedig werk heeft gedaan vond in Groningen een even zwijgzaam einde als haar leven verborgen is geweest. Daarmede was onze transportmogelijkheid definitief afgelopen; ik ben niet handig genoeg gebleken om voor ons werk een auto uit de registers der verkeersinspectie los te peuteren.

In één ijzig koud tijdsbestek van 20 uur aan één stuk hebben wij de grondstof voor de zoeven genoemde proef in Delft gemaakt toen wij dat autotje ter beschikking hadden. Een woord van groote erkentelijkheid, dat natuurlijk ten allen tijde voor het Nationale Steunfonds op zijn plaats is, spreek ik ook hier uit.

Wij willen echter doorzetten en wij hebben nu een directiekeet gehoord, zoodat we bij onze proeven in Hoogkerk kunnen wonen. Ondanks natuurlijke en kunstmatige hindernissen heb ik mij vast voorgenomen om krantenpapier uit stroo te maken voorondersteld dat mij de gelegenheid tot het uitvoeren van dat voornemen volgens mijn inzichten zonder voorbehoud wordt geboden en aan de financiële voorwaarden op doelmatige wijze wordt voldaan.

Wij krijgen nu waterleiding in ons gebouwtje, onze allasion staat al een maand lang klaar, doch de ombouw en nieuwbouw der apparatuur zal nog wel eenigen tijd duren. Slechts hij die wat maken moet in dezen tijd weet wat lijdzaamheid beteekent.

Ik doe feitelijk aan het werk van den heer Muller tekort door het eerst nu te noemen. Hij heeft een uitvoerige literatuurstudie gemaakt over de voederwaarde van cellulose en het mechanisme der vertering van ruwvezel bij runderen, schapen en paarden. Hij werkt ten nauwste samen met het Proefstation in Hoorn en hij stopt mijn twee te analisten stampvol met zijn monsters. Een moeizaam weinig toonend onderzoek, waar echter enorm veel denk- en analysewerk achter zit. Eenige kansen zijn ons helaas ontglipt doordat het Proefstation destijds niet is betrokken geweest bij verteerbaarheidsproeven met stroocartonpulp. Die proeven, in Hoorn uitgevoerd, zouden ons bruikbaar vergelijkingsmateriaal hebben kunnen verschaffen. Nu stonden ons nog slechts kleine monsterresten ter beschikking welke dank zij het conscientieuze werken in Hoorn aldaar nog bewaard waren gebleven. Gedane zaken nemen echter geen keer.

Ik heb de vrijheid genomen om het werk van den heer Muller op breede grondslag te plaatsen waardoor hij zich volledig kan inwerken, wat hij ook reeds in aanzienlijke mate heeft verricht, in de veevoederleer. Zijn proeven strekken zich uit van hooftot filtreerpapier om aldus als het ware de geheele entourage van het vraagstuk grassstroo als grondstof voor veevoeder te kunnen verkennen.

Hij moet een assistent hebben waar hij op den duur mee moet samengroeien. Dat is vee werk zooals Muller doet, zeer heilzaam; het persoonlijke element is bij research uiterst belangrijk. Het is natuurlijk een witte raaf wanneer twee menschen elkaar aldus gaan waardeeren en aanvullen, maar het is altijd een poging waard. Een belangrijke factor daarbij acht ik dat wij den nieuw te benoemen assistent een aantrekkelijk salaris bieden om hem daarmee in aanzienlijke mate te animeeren en te vermijnen dat hij steeds met één oor te luisteren staat of er niet ergens anders een beter betalende baan te krijgen is! Het werk van den heer Muller acht ik van een dergelijke hoog peil en van zoodanig belang dat wij dat aan hem verplicht zijn al was het alleen

